

Uchwała Nr XLI/270/2018
Rady Gminy Grodziczno
z dnia 19 lutego 2018r.

**w sprawie Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie
oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie w Gminie Grodziczno na lata 2018-2021**

Na podstawie art.18 ust. 2 pkt. 15 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2017r. poz. 1875, poz. 2232) oraz art. 6 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015r. poz.1390) Rada Gminy Grodziczno uchwala, co następuje:

§1. Przyjmuje się Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Grodziczno na lata 2018-2021 w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Grodziczno.

§3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodnicząca Rady Gminy

Urszula Plitt

GMINNY PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE W GMINIE GRODZICZNO NA LATA 2018- 2021

Wprowadzenie

Jednym z istotnych i długofalowych celów polityki społecznej państwa jest tworzenie warunków do prawidłowego funkcjonowania rodziny oraz zapobieganie występowaniu postaw i zachowań antyspołecznych generujących patologie, w tym między innymi przemoc domową.

Przemoc w sposób pośredni lub bezpośredni dotyka wielu osób, epatują ją media, zawierają ją gry komputerowe. Dla niektórych ludzi stanowi metodę rozwiązywania konfliktów, dla innych sposób na pokazanie swojej przewagi, uzyskanie dominacji czy osiągnięcie celów. Przez szereg lat problem przemocy był bagatelizowany. Wiele osób nie zdawało sobie sprawy, że przemoc w rodzinie jest przestępstwem i wpływa destrukcyjnie nie tylko na ofiarę przemocy, ale również na całą rodzinę i społeczeństwo. Przemoc definiowana jest jako intencjonalne działanie lub zaniechanie jednej osoby wobec drugiej, które wykorzystując przewagę sił narusza prawa i dobra osobiste jednostki, powodując cierpienie i szkody. Przemoc w rodzinie jest szczególnie złożonym przypadkiem, ponieważ zachodzi pomiędzy bliskimi sobie osobami. Artykuł 2 pkt. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015r. poz. 1390) definiuje przemoc w rodzinie jako jednorazowe lub powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny (osób najbliższych lub innych wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących),

w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienie i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

Wyodrębniamy cztery podstawowe elementy, które charakteryzują przemoc w rodzinie:

- dysproporcja sił – wyraża się w przewadze sprawcy nad ofiarą, która może mieć charakter psychiczny, fizyczny, ekonomiczny, społeczny lub kulturowy. Przewaga ta sprzyja poczuciu bezkarności sprawcy i zarazem bezradności i bezbronności ofiary,
- intencjonalność – działania sprawcy mają zamierzony i celowy charakter, służąc uzyskaniu kontroli, władzy oraz bezwzględnego posłuszeństwa,
- powodowanie cierpienia i szkód,
- naruszanie praw i dóbr osobistych – na przykład prawa do szacunku, ochrony zdrowia, kontaktów z rodziną.

Przemoc w rodzinie jest trudna do zdiagnozowania, ponieważ nie wszystkie osoby dotknięte przemocą otwarcie przyznają się do sytuacji panującej w ich rodzinie. Wielu specjalistów wskazuje, że jest to jeden ze szczególnie ważnych problemów społecznych w Polsce, który wymaga podjęcia szerokiego, dobrze zorganizowanego i zaplanowanego na wiele lat programu przeciwdziałania, którego realizacja powinna przyczynić się do poprawy stanu bezpieczeństwa ofiar przemocy w rodzinie oraz ich rodzin. Przemoc w rodzinie może przyjmować różne formy, są to w szczególności:

1. przemoc fizyczna – skierowana przeciwko fizyczności człowieka, niosąca ryzyko uszkodzenia ciała poprzez takie zachowania jak: popychanie, potrząsanie, policzkowanie, kopanie, duszenie, bicie, rzucanie w kogoś przedmiotami, przypalanie, topienie;
2. przemoc psychiczna – zmierzająca do poniżenia ofiary, zastraszenia, pozbawienia wiary we własne możliwości. Obejmuje

wszystkie działania służące obniżeniu poczucia własnej wartości, wywołaniu stanów lękowych i zaburzeń osobowości oraz zahamowania procesu osobistego rozwoju, takie jak np. szantaż emocjonalny, śledzenie, manipulacja, wysyłanie anonimów, nękanie telefonami, nagabywanie;

3. przemoc ekonomiczna – obejmuje działania służące ograniczeniu swobodnego dysponowania pieniędzmi, i własnymi dobrami bądź dostępu do dóbr wspólnych. Może odzwierciedlać się ona np. w odbieraniu pieniędzy, kontrolowaniu wydatków, zmuszaniu do proszenia o pieniądze czy uniemożliwianiu podjęcia pracy;
4. przemoc seksualna – polega na zmuszaniu ofiary do jakiegokolwiek formy aktywności seksualnej, a także na zachowaniach sprowadzających ją do roli obiektu seksualnego, poprzez np. niechciane dotykanie, szczyknięcia, klepanie, żarty i gesty upokarzające seksualną naturę drugiej osoby.

Przemoc w rodzinie jest zjawiskiem wielowymiarowym, mogącym przejawiać się szeregiem innych symptomów. Wśród form przemocy wskazać należy też zaniedbanie. Jest to naruszenie obowiązku opieki ze strony bliskich osób, poprzez np. pozbawienie jedzenia, ubrania, schronienia, uniemożliwianie dostępu do miejsc gdzie zaspakajane są podstawowe potrzeby bytowe (łóżko, łazienka, kuchnia), nieudzielenie pomocy w chorobie. W szeregu przypadkach dotyczy to głównie osób niesamodzielnych, starszych, niepełnosprawnych. Stosowanie przemocy przez jednego z członków rodziny destabilizuje funkcjonowanie całego systemu rodzinnego. Następstwem mogą być nie tylko szkody w sferze zdrowia psychicznego i fizycznego, ale także długotrwałe, negatywne konsekwencje dla rozwoju dzieci. Przeprowadzone w tym zakresie analizy i badania potwierdzają, że zjawisko to jest trudne do rozpoznania, stąd trudno określić, jak duża jest skala przemocy w Polsce. Z sondażu przeprowadzonego na zlecenie Ministra Spraw Wewnętrznych wynika, że co siódmy Polak był w roku 2014 świadkiem przemocy w rodzinie, jednak tylko dwie na pięć osób zgłosiło ten fakt odpowiednim instytucjom.

Z kolei badania TNS OBOP przeprowadzone w 2010 roku na zlecenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej w ramach Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie wykazały, że większość badanej populacji ma doświadczenia z przemocą w rodzinie. Spośród badanych 45% stanowiły osoby, które mieszkają bądź mieszkały w gospodarstwie domowym, w którym dochodzi/dochodziło do przemocy w rodzinie. Ponad jedna piąta (22%) spośród tych osób osobiście doświadczyła przemocy ze strony członka gospodarstwa domowego.

PODSTAWY PRAWNE I PROGRAMOWE W OBSZARZE PRZEMOCY

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na terenie gminy Grodziczno ma charakter długofalowy. Planowane działania obejmują lata 2018 – 2021. W przypadku zmian uwarunkowań społecznych oraz w miarę potrzeb program może ulec modyfikacji i udoskonaleniu.

Zadania państwa w dziedzinie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy mają swoje źródła w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997r. Artykuł 18 Konstytucji, jako ustawy zasadniczej brzmi: „Małżeństwo, jako związek kobiety i mężczyzny, rodzina, macierzyństwo i rodzicielstwo znajdują się pod ochroną i opieką Rzeczypospolitej Polskiej”. Natomiast zgodnie z art. 71 ust. 1 „Państwo w swojej polityce społecznej i gospodarczej uwzględnia dobro rodziny. Rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji materialnej i społecznej, zwłaszcza wielodzietne i niepełne, mają prawo do szczególnej pomocy ze strony władz publicznych”. Szczególnej ochronie podlegają prawa dzieci – „każdy ma prawo żądać od organów władzy publicznej ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją”, w myśl art. 72 ust. 1 Konstytucji.

Uregulowania prawne dotyczące zjawiska przemocy w rodzinie znajdują odzwierciedlenie w licznych ustawach, w szczególności:

- ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015r. poz. 1390),

- ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (Dz. U. 2016 poz. 930 ze zm.),
- ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. 2016 poz. 575 z póź. zm.),
- ustawy z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. 2016 poz. 487 z póź. zm.),
- ustawy z dnia 6 czerwca 1997r. Kodeks karny (Dz. U. 2016 poz. 1137 z póź. zm.),
- ustawy z dnia 6 czerwca 1997r. Kodeks postępowania karnego (Dz. U. 2016 poz. 1749 ze zm.),
- ustawy z dnia 6 czerwca 1997r. Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. 1997 nr 90 poz. 557 ze zm.),
- ustawy z dnia 25 lutego 1964r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. 2015 poz. 2082 ze zm.)

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie określa zadania różnych organów państwa, w tym jednostek samorządu terytorialnego w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, zasady postępowania wobec osób dotkniętych przemocą w rodzinie, a także osób stosujących przemoc w rodzinie. Zgodnie z art. 6 ust. 2 powyższej ustawy do zadań własnych gminy należy:

- tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie,
- prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców nią zagrożonych,
- zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia,
- tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

Bardzo istotne są również założenia dokumentów strategicznych i programowych różnych szczebli wskazujące główne cele i kierunki polityki społecznej w tym obszarze. Na szczególną uwagę zasługuje Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014 – 2020. Jego celem głównym jest zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz zmniejszenie skali tego zjawiska w Polsce. Możliwe do osiągnięcia jest to poprzez realizację celów szczegółowych, a mianowicie:

- zintensyfikowanie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób dotkniętych przemocą w rodzinie,
- zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie,
- zwiększenie poziomu kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w celu podniesienia jakości i dostępności świadczonych usług.

Osiągnięcie powyższych celów stanie się możliwe poprzez skoordynowane działanie w ramach priorytetów skierowanych do czterech różnych grup odbiorców:

1. profilaktyka i edukacja społeczna – ogół społeczeństwa, w tym osoby i rodziny zagrożone przemocą w rodzinie,
2. ochrona i pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie – osoby dotknięte przemocą w rodzinie (kobiety, mężczyźni, współmałżonkowie lub partnerzy pozostający w związkach nieformalnych, osoby starsze, niepełnosprawne,
3. oddziaływanie na osoby stosujące przemoc w rodzinie – osoby stosujące przemoc w rodzinie, właściwe służby lub podmioty zajmujące się oddziaływaniem na osoby stosujące przemoc,
4. podnoszenie kompetencji i poszerzanie wiedzy osób pracujących w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
5. wzmacnianie współpracy między instytucjami i organizacjami działającymi na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie,

6. podniesienie wrażliwości społecznej na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

SKALA ZJAWISKA, DIAGNOZA ZASOBÓW, PROBLEMÓW W ZAKRESIE OBJĘTYM PROGRAMEM

W roku 2016 gminę Grodziczno zamieszkiwało 6.575 osób, z których 14,82% stanowiły rodziny objęte pomocą społeczną. (507 rodzin; 947 osób). Trudno jest wskazać jednoznacznie dominujący powód udzielania pomocy. Najczęściej są to zjawiska wieloaspektowe – jednocześnie występowanie przewlekłej choroby, niepełnosprawności, bezrobocia, niezaradności życiowej. Według sprawozdania MPiPS-03 za rok 2016 dominującymi przyczynami udzielania pomocy mieszkańcom gminy Grodziczno były:

- niepełnosprawność (105 rodzin),
- długotrwała lub ciężka choroba (104 rodziny),
- ubóstwo (97 rodzin),
- bezrobocie (89 rodzin),
- potrzeba ochrony macierzyństwa (82 rodziny).

Przemoc w rodzinie, jako powód korzystania ze świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej występuje bardzo rzadko. W przypadku realizowanej procedury „Niebieska Karta” rodzina objęta jest pomocą w formie pracy socjalnej. Przemoc w rodzinie najczęściej współwystępuje między innymi z uzależnieniami, bezrobociem, ubóstwem, bezradnością w sprawach opiekuńczo-wychowawczych czy niepełnosprawnością. Szczegółowych danych na temat zjawiska przemocy w rodzinie dostarczają sprawozdania dotyczące realizacji procedury „Niebieska Karta” przez uprawnione podmioty.

Rok	Liczba rodzin	Liczba Niebieskich Kart	Liczba zamkniętych Niebieskich Kart
2015	33	41	24
2016	25	28	20
2017	38	42	21

Na przestrzeni minionych trzech lat 99% Niebieskich Kart założonych zostało przez Policję. Sporadycznie Niebieskie Karty zakładane są przez pracowników socjalnych i pedagoga szkoły. W żadnym przypadku Niebieska Karta nie została założona przez pracowników służby zdrowia i przedstawicieli GKRPA. Zakończenie Niebieskiej Karty następuje w przypadku ustania przemocy w rodzinie i uzasadnionego przypuszczenia o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy w rodzinie oraz po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy. Na skalę zjawiska przemocy w rodzinie mogą wskazywać dane dotyczące działalności Zespołu Interdyscyplinarnego i prac grup roboczych. W rozbiciu na poszczególne lata przedstawia się to następująco:

Rok	Posiedzenia Zespołu Interdyscyplinarnego	Posiedzenia grup roboczych
2015	7	102
2016	4	70
2017(do listopada)	4	105
RAZEM	15	277

Osoby dotknięte przemocą w rodzinie bądź nią zagrożone korzystają z szeroko pojętej pracy socjalnej realizowanej przez pracowników socjalnych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, pomocy i wsparcia asystenta rodziny. W ramach Punktu Konsultacyjnego mogą korzystać ze spotkań z psychologiem i terapeutą uzależnień, w ilości godzin adekwatnych do potrzeb. Każdorazowo podczas opracowywania indywidualnego planu pomocy osoby informowane są dodatkowo o możliwości korzystania z poradnictwa specjalistycznego, szczególnie bezpłatnych porad prawnych w DPS Grodziczno, poradnictwa psychologa dziecięcego w PCPR Nowe Miasto Lub, porad lekarzy specjalistów z zakresu neurologii, logopedii itp.

Pracując nad diagnozą zjawiska przemocy przeanalizowano również dane uzyskane z Komendy Powiatowej Policji w Nowym Mieście Lub. w zakresie interwencji domowych. Niepokojące jest to, że w latach 2015-2017 następuje wzrost ogólnej liczba interwencji domowych, co odzwierciedla poniższe zestawienie:

Wyszczególnienie	2015	2016	2017 (do końca listopada)
Interwencje domowe	42	56	60
Interwencje, w trakcie których stwierdzono przemoc w rodzinie	37	25	31

SYSTEM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE

Gminny system przeciwdziałania przemocy w rodzinie jest wielo obszarowy. Tworzą go instytucje działające w obszarze usług społecznych, takich jak pomoc społeczna, oświata i wychowanie, ochrona zdrowia i bezpieczeństwo publiczne.

W odniesieniu do gminy Grodziczno są to:

1. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Grodzicznie,
2. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Grodzicznie i działający w jej ramach Punkt Konsultacyjny,
3. Komenda Powiatowa Policji w Nowym Mieście Lub,
4. Szkoła Podstawowa w Nowym Grodzicznie,
5. Szkoła Podstawowa w Mrocznie,
6. Szkoła Podstawowa w Boleszynie,
7. Szkoła Podstawowa w Zajązkowie,
8. Szkoła Podstawowa w Zwiniarzu,
9. Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Grodzicznie,
10. Poradnia Lecznictwa Odwykowego w Nowym Mieście Lub,
11. Sąd Rejonowy w Nowym Mieście Lub.,
12. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nowym Mieście Lub.,
13. Organizacja Pozarządowa.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Grodzicznie jest podstawową jednostką organizacyjną w lokalnym systemie pomocy społecznej. Realizuje on ustawowe zadania w zakresie pracy z osobami i rodzinami znajdującymi się przejściowo w trudnej sytuacji życiowej. Zadania te obejmują między innymi: przyznawanie i wypłacanie przewidzianych ustawami świadczeń, prowadzonej pracy socjalnej, realizacji innych zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych, rozwijanie nowych, innowacyjnych form pomocy społecznej i samopomocy wobec zidentyfikowanych potrzeb. W zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie pracownicy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej podejmują liczne

działania interwencyjne w oparciu o procedurę „Niebieska Karta”. Biorą udział w spotkaniach grup roboczych, Zespołu Interdyscyplinarnego, kierują wnioski do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, występują z wnioskami do Sądu Rejonowego o wgląd w sytuację rodzinną zawodowego kuratora sądowego, w szczególnych przypadkach skierują wnioski do Prokuratury, przedstawiają aktualne oferty pracy. Spektrum działań podejmowanych przez pracowników socjalnych jest bardzo szerokie, w każdym przypadku inne, zależnie od sytuacji rodzinnej, życiowej, zdrowotnej, sytuacji na rynku pracy itp. Praca asystenta rodziny odgrywa bardzo istotną rolę w procesie diagnozowania zjawiska przemocy w rodzinie. Ewidentnie wpływa ona na poszerzanie świadomości społecznej w zakresie dysfunkcji rodzin. Zespół Interdyscyplinarny w Grodzicznie powołany został na mocy Uchwały Rady Gminy Grodziczno Nr XI/90/2011 z dnia 22 sierpnia 2011r. Uchwała określa tryb i sposób powoływania i odwoływania jej członków, oraz szczegółowe warunki funkcjonowania. Od momentu utworzenia obsługę administracyjno – biurową prowadzi Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. W skład Zespołu Interdyscyplinarnego wchodzi przedstawiciele jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, GKRPA, policji, oświaty, ochrony zdrowia, organizacji pozarządowej, kuratorzy sądowi, psycholog. Działania zespołu mają na celu przeciwdziałanie zjawisku przemocy w środowisku rodzinnym, poprzez kompleksowe wsparcie członków rodziny w celu przywrócenia jej prawidłowego funkcjonowania w społeczeństwie. Ogrom pracy w tym zakresie spoczywa na powoływanych w odniesieniu do każdej „Niebieskiej Karty” grupach roboczych. Skład grupy roboczej jest uzależniony od sytuacji rodzinnej przedstawionej w „Niebieskiej Karcie”. Szczegółowe zasady stosowania procedury „Niebieska Karta” określa Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011r. w sprawie procedury „Niebieska Karta” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz. U. 2011 nr 209 poz. 1245). Przemoc w rodzinach wielokrotnie związana jest z występującym problemem alkoholowym. Stąd pomoc i wsparcie tym rodzinom udzielana jest przez Gminną Komisję

Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Grodzicznie. Działania te obejmują między innymi: zwiększenie dostępności do pomocy terapeutycznej dla osób uzależnionych od alkoholu, udzielanie rodzinom, w których występuje problem alkoholowy wsparcia psychologicznego, prowadzenie działalności profilaktycznej w odniesieniu do młodzieży szkolnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii. Bardzo istotnym zadaniem GKRPA jest podejmowanie działań zmierzających do orzeczenia o zastosowanie wobec osoby uzależnionej obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego (otwartego lub stacjonarnego). GKRPA w Grodzicznie prowadzi Punkt Konsultacyjny, w którym mieszkańcy gminy mogą otrzymać pomoc psychologa i terapeuty uzależnień. Uczestnicy spotkań ze specjalistami to osoby uzależnione, osoby współuzależnione, DDA (Dorosłe Dzieci Alkoholików), osoby doznające przemocy, a także osoby utrzymujące abstynencję, dla których kontakt z terapeutą jest dużym motywatorem. Niezmiernie ważnym ogniwem gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie jest Policja. To właśnie funkcjonariusze z Komendy Powiatowej Policji w Nowym Mieście Lub. podejmują działania interwencyjne, które najczęściej kończą się wszczęciem procedury „Niebieska Karta”. Dzielnicowa gminy Grodziczno każdorazowo uczestniczy przy opracowywaniu indywidualnego planu pomocy, współpracuje podczas realizacji planu, monitoruje sytuację rodzin, w których dochodzi do przemocy, realizuje działania prewencyjne w środowiskach zagrożonych przemocą. Nie sposób pominąć znaczenia szkół w zakresie profilaktyki przemocy w rodzinie oraz wczesnej diagnozy tego zjawiska. Realizują one szereg działań edukacyjnych, takich jak warsztaty, pogadanki, lekcje wychowawcze na temat przemocy. Uczniowie każdorazowo mogą liczyć na pomoc pedagogów szkolnych i wychowawców. Na bieżąco monitorowana jest ich sytuacja szkolna i rodzinna. Pedagodzy podejmują rozmowy z uczniami i rodzicami, informują o możliwościach uzyskania wsparcia we właściwych instytucjach. Przedstawiciele oświaty należą również do grupy mogącej podejmować działania w oparciu o procedurę „Niebieska Karta”. W posiedzeniach Zespołu Interdyscyplinarnego, oraz pracach

grup roboczych uczestniczą również przedstawiciele służby zdrowia. Ich rola jest szczególnie ważna w profilaktyce i wczesnej diagnozie zjawiska przemocy w rodzinie. Nie sposób pominąć instytucje powiatowe, których zakres działań obejmuje kwestie przemocy w rodzinie i które są dostępne dla mieszkańców gminy Grodziczno. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nowym Mieście Lub. prowadzi kompleks zintegrowanych, interdyscyplinarnych działań podejmowanych na rzecz osób i rodzin, a nawet całych grup społecznych których celem jest zapobieganie utracie lub przywracanie równowagi w wymiarze psychicznym i społecznym, zdolności do działania i autonomii.

PRZEBIEG REALIZACJI, WNIOSKI I POSTULATY

Bazując na przedstawionych powyżej faktach, a także opiniach społeczności lokalnej, członków Zespołu Interdyscyplinarnego możemy stwierdzić, że gminny system profilaktyki i wsparcie osób i środowisk dotkniętych problemem przemocy w rodzinie działa dobrze. Nadal bez rozstrzygnięć prawnych pozostają kwestie natury organizacyjnej i finansowej. Wśród dominujących problemów i potrzeb, które wskazują pracownicy służb społecznych należą:

1. potrzeba zatrudnienia psychoterapeutów zajmujących się pracą z ofiarami i sprawcami przemocy w rodzinie oraz specjalisty mogącego prowadzić grupy samopomocowe;
2. spotkania Zespołu Interdyscyplinarnego w godzinach pracy kolidują z obowiązkami służbowymi członków;
3. konieczność organizacji systematycznych szkoleń i superwizji dla członków Zespołu Interdyscyplinarnego i grup roboczych jako metody podnoszenia i uzupełniania wiedzy, przeciwdziałania wypaleniu zawodowemu, a także wypracowania procedur współpracy;
4. mała liczba organizacji pozarządowych działających w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie;

5. biurokratyzacja powoduje, że osoby pracujące z rodzinami mają zbyt mało czasu, aby poświęcić go na bezpośredni kontakt z klientem oraz wsparcie go w radzeniu sobie z problemami;
6. wzrost obowiązków i odpowiedzialności pracowników socjalnych i kierownika OPS w związku z realizacją procedury „Niebieska Karta”;
7. ograniczone zasoby finansowe i czasowe na realizację zadania;
8. dominacja stereotypów oraz niski poziom zaufania do instytucji, co prowadzi do niechęci osób dotkniętych przemocą do ujawniania swojej faktycznej sytuacji;
9. bardzo ograniczone możliwości oddziaływania Zespołu Interdyscyplinarnego na sprawcę przemocy, który nie jest zobligowany do udziału w procedurze „Niebieska Karta”;
10. nikiłe wykorzystanie programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie z powodu braku woli współpracy ze strony sprawcy.

Widzimy, że bardzo często skuteczność działań ograniczona jest czynnikami niezależnymi. Jest to brak woli ze strony sprawcy i ofiary przemocy, aby zmienić dotychczasową sytuację życiową.

CELE I ZADANIA PROGRAMU

Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie w gminie Grodziczno na lata 2018 – 2021 skierowany jest do ofiar przemocy w rodzinie, sprawców przemocy w rodzinie, świadków sytuacji przemocy, przedstawicieli instytucji, organizacji i służb zobowiązanych do udzielania pomocy rodzinie, a także do całej społeczności lokalnej. Cele i działania zaplanowane do realizacji w ramach programu mają służyć poprawie sytuacji rodzin doświadczających przemocy domowej, ochronie rodzin nią zagrożonych. Pomimo, że istnieją pewne czynniki indywidualne (np. uzależnienie od alkoholu, osobowość nieprawidłowa), które zwiększają ryzyko stosowania przez niektóre osoby przemocy wobec swoich najbliższych w sposób uporczywy, podlegający

sankcjom w art. 207 kodeksu karnego (przestępstwo znęcania się nad rodziną), to jednak sporadyczne oraz bardziej „odmienne” przejawy zachowań, spełniających ustawową definicję przemocy w rodzinie mogą pojawiać się w bardzo różnych sytuacjach i środowiskach. Potencjalnym sprawcą, czy sprawczynią przemocy w rodzinie może stać się niemal każdy mieszkaniec gminy Grodziczno. Stąd działania profilaktyczne ukierunkowane na edukację społeczną, poradnictwo, samopomoc powinny być adresowane do osób zagrożonych przemocą w rodzinie, ale także do ogółu mieszkańców gminy. Kolejny bardzo ważny element dotyczy interwencji służb społecznych. Szczególnego znaczenia nabiera skuteczne reagowanie na sygnały mogące świadczyć o wystąpieniu przemocy w rodzinie. W celu efektywności działań pomocowych Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej współpracuje na co dzień z Prokuraturą Rejonową w Nowym Mieście Lub., Powiatowym Urzędem Pracy w Nowym Mieście Lub., Powiatowym Zespołem ds. Orzekania o Stopniu Niepełnosprawności, Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną w Nowym Mieście Lub., dzielnicową i Komendą Policji w Nowym Mieście Lub., z pedagogami szkół, z lekarzami rodzinnymi i pielęgniarkami, z zawodowymi kuratorami i Sądem Rejonowym w Nowym Mieście Lub., organizacjami pozarządowymi, a także radnymi i sołtysami. Opracowując Program świadomi jesteśmy licznych barier i ograniczeń, które mogą utrudnić realizację zdefiniowanych w Programie celów i zadań. Zauważamy konieczność zmian ustaw i rozporządzeń regulujących funkcjonowanie systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie na szczeblu centralnym oraz na wszystkich szczeblach samorządu terytorialnego – przede wszystkim aspekty związane z oddziaływaniem na sprawców przemocy. Regulacje prawne tworzące ramy systemu leżą po stronie Ustawodawcy, kompetencje samorządów lokalnych w tym zakresie są ograniczone. Innym istotnym zagadnieniem, którego podjęcie może zwiększyć skuteczność Programu jest wzmocnienie finansowania gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Ewidentnie powinny być to działania dwutorowe. Zwiększenie nakładów na programy profilaktyczne oraz pomoc specjalistyczną

powinna być kompatybilna z racjonalizacją kosztów czyli poszukiwaniu metod i narzędzi zapewniających jak najlepszy rezultat przy zachowaniu rozsądnych wydatków. Nie chodzi o to, aby zrobić wszystko jak najtaniej, ale aby osiągnąć realny efekt w postaci ograniczenia lub całkowitego ustania przemocy w rodzinie. Równomiernie z decyzjami dotyczącymi finansowania systemu powinny iść zmiany organizacyjne, przede wszystkim umożliwiające wygenerowanie więcej czasu na pracę z rodzinami zagrożonymi lub dotkniętymi problemem przemocy. Kluczowi w tym zakresie pracownicy powinni zostać uwolnieni od części obowiązków, aby móc poświęcić więcej uwagi na zadania służące realnej pomocy, zamiast skupiać się na obsłudze administracyjnej i tworzeniu nadmiernej biurokracji. Głos wiodący w tej kwestii należy do władz centralnych, niemniej również samorząd lokalny i jego partnerzy mogą przyczynić się do poprawy działania całego systemu. Wszak wytyczne są odgórne, jednak pracujemy i pomagamy mieszkańcom naszej gminy. Decyzje oddolne mogą w znacznym stopniu poprawić ich bezpieczeństwo i stabilizację życia rodzinnego.

CEL GŁÓWNY PROGRAMU I CELE SZCZEGÓŁOWE

Celem ogólnym Programu jest przeciwdziałanie zjawisku przemocy w rodzinie w gminie Grodziczno, zapewnienie ochrony jej ofiarom, skuteczne oddziaływanie na jej sprawców oraz podejmowanie kompleksowych działań ukierunkowanych na ochronę ofiar przemocy, edukowanie osób stosujących przemoc i korygowanie agresywnych zachowań oraz postaw.

Cel operacyjny 1
Profilaktyka w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Działania	Przedmiot realizujący	Czas realizacji	Wskaźniki
Większa intensywność działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie	GOPS, GKRPA, ZI, gminne placówki oświatowe, Komenda Powiatowa Policji, PCPR w Nowym Mieście Lub.	Okres realizacji Programu	- liczba materiałów informacyjnych o przyczynach i skutkach przemocy w rodzinie oraz instytucjach udzielających pomocy rodzinie przeżywającej kryzys, - liczba osób, które stwierdzą, że uczestnictwo w poszczególnych działaniach zwiększyło ich wiedzę na temat zjawiska przemocy w rodzinie.
Programy wychowawcze i profilaktyczne adresowane do dzieci i młodzieży oraz ich rodziców	GKRPA, Komenda Powiatowa Policji, placówki oświatowe, GOPS,	Okres realizacji Programu	- liczba programów profilaktycznych, - liczba dzieci, młodzieży i rodziców korzystających
Podniesienie poziomu świadomości mieszkańców gminy na temat przyczyn i skutków przemocy w rodzinie	GOPS, GKRPA, ZI, placówki oświatowe, Komenda Powiatowa Policji	Okres realizacji Programu	- liczba osób/rodzin objętych poradnictwem rodzinnym, - liczba zrealizowanych programów profilaktycznych w szkołach,

CEL OPERACYJNY 2
Działania wobec rodzin dotkniętych zjawiskiem przemocy

Działania	Podmiot realizujący	Czas realizacji	Wskaźniki
Prowadzenie zintegrowanych działań przez Zespół Interdyscyplinarny do spraw przeciwdziałania przemocy w rodzinie	Przedstawiciele instytucji będący członkami ZI.	Okres realizacji Programu	- liczba wspólnych interwencji w środowisku osób uwikłanych w przemoc, - prowadzenie procedury „Niebieska Karta”, - opracowanie planów pomocy w indywidualnych przypadkach
Rozwój ofert wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie	GOPS, Urząd Gminy, GKRPA, PCPR w Nowym Mieście Lub.,	Okres realizacji Programu	- liczba osób skierowanych do psychologa, - liczba osób korzystających z porad terapeuty uzależnień Punktu Konsultacyjnego w Grodzicznie, -liczba osób korzystających z porad prawnych.
Praca z osobami stosującymi przemoc w rodzinie	GOPS, PCPR w Nowym Mieście Lub., Urząd Gminy, GKRPA	Okres realizacji Programu	- liczba osób, które podjęły leczenie odwykowe, - liczba osób skierowanych do psychologa, - liczba osób uczestniczących w programach korekcyjno-edukacyjnych,

Działania zmierzające do zmotywowania społeczności lokalnych do włączenia się w system monitorowania zjawisk związanych z przemocą	GOPS, Policja, GKRPA, ZI, społeczność lokalna.	Okres realizacji Programu	- liczba ulotek, plakatów informujących o podmiotach świadczących pomoc osobom doświadczającym przemocy w rodzinie, - liczba opracowanych procedur.

**CEL OPERACYJNY 3
PODNOSZENIE KOMPETENCJI SŁUŻB I JAKOŚCI WSPÓŁPRACY
MIĘDZYINSTYTUCJONALNEJ**

Zapewnienie możliwości udziału w różnych formach doskonalenia zawodowego, których celem jest podnoszenie kwalifikacji oraz doskonalenie kompetencji osób pracujących z osobami stosującymi przemoc oraz osobami doświadczającymi przemocy w rodzinie.	GOPS, ZI, GKRPA, PCPR, oświata, służba zdrowia	Okres realizacji Programu	- liczba zrealizowanych szkoleń, - liczba uczestników szkoleń, -liczba osób podnoszących kwalifikacje zawodowe (podnoszenie poziomu wykształcenia, zdobycie dodatkowych kwalifikacji, uprawnień) w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie lub prowadzenia terapii ze wszystkimi stronami konfliktu.

Zapewnienie możliwości podnoszenia kompetencji osób pracujących z dziećmi i młodzieżą w zakresie rozpoznania wczesnych oznak występowania zjawiska przemocy w rodzinie	GOPS, ZI, GKRPA, PCPR, oświata, służba zdrowia	Okres realizacji Programu	- liczba przeprowadzonych szkoleń dla osób pracujących z osobami doświadczającymi i stosującymi przemoc w rodzinie (nauczyciele, pedagodzy, wychowawcy, psycholog), - liczba osób uczestniczących w szkoleniach, - liczba osób podnoszących kwalifikacje zawodowe (podnoszenie poziomu wykształcenia, zdobycie dodatkowych kwalifikacji, uprawnień) w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie .
Spotkania i warsztaty interdyscyplinarne dla instytucji i organizacji lokalnych	GOPS, GKRPA, ZI, PCPR, oświata,	Okres realizacji Programu	- liczba zrealizowanych projektów, działań na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie, - liczba instytucji współpracujących ze sobą.

BENEFICJENCI PROGRAMU

Odbiorcami Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie będą:

- społeczność lokalna,
- osoby doświadczające przemocy w rodzinie, w tym:
 - dzieci,
 - współmałżonkowie lub partnerzy,
 - osoby starsze,
 - osoby niepełnosprawne,
- osoby zagrożone występowaniem przemocy w rodzinie (z tzw. grupy podwyższonego ryzyka),
- osoby stosujące przemoc w rodzinie,
- świadkowie przemocy w rodzinie,
- instytucje oraz osoby podejmujące działania w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej, szczególnie pracownicy socjalni, kuratorzy sądowi, policjanci, nauczyciele, pedagodzy, pracownicy służby zdrowia,
- organizacje pozarządowe.

ŹRÓDŁO FINANSOWANIA

Realizacja Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na terenie gminy Grodziczno na lata 2018-2021 odbywać się będzie w oparciu o następujące środki finansowe:

- budżetu gminy Grodziczno,
- budżetu samorządu województwa,
- dotacji z budżetu państwa na dofinansowanie zadań własnych,
- dotacji z budżetu państwa na dofinansowanie zadań zleconych,
- funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.

Roczne plany finansowe powinny uwzględniać poszczególne działania Programu tak, aby dostosować możliwości finansowe gminy do ustalonych działań.

MONITORING PROGRAMU

Monitoring Programu umożliwi wgląd w realizację podejmowanych działań, ocenę ich skuteczności, a w miarę potrzeb podejmowanie bieżących działań korygujących. W trakcie realizacji Programu (raz w roku), a także po jego zakończeniu przeprowadzona zostanie ewaluacja. Jednym z elementów ewaluacji będą sprawozdania podmiotów zaangażowanych w realizację Programu (przedkładane do przewodniczącego ZI do końca lutego każdego roku).

Zakładamy, że miernikami efektów Programu będą następujące kryteria:

1. skuteczność – stopień osiągnięcia zaplanowanych celów,
2. adekwatność – dostosowanie Programu do potrzeb osób nim objętych,
3. użyteczność – przydatność Programu dla odbiorców,
4. trwałość – wpływ korzyści odniesionych przez uczestników Programu na ich otoczenie,
5. efektywność – sprawność działań podejmowanych podczas realizacji Programu,
6. oddziaływanie – korzyści odniesione przez uczestników Programu,

Program będzie ewaluowany przez okresową sprawozdawczość, weryfikację określonych w Programie wskaźników, analizę zebranych informacji i wykonanie założonych do realizacji celów i przedsięwzięć.